

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М. Є. ЖУКОВСЬКОГО «ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»

Вул. Чкалова, 17, м. Харків, 61070, тел. (057) 315-10-56, факс (057) 315-11-31
E-mail: khai@khai.edu, код ЄДРПОУ 02066769

08.11.2022 № 38-604/114

Голові Національного агентства
забезпечення якості вищої освіти
Андрію БУТЕНКУ

Шановний Андрію Петровичу!

Керівництво Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», гарант та група забезпечення освітньої програми (ОП) ознайомилися з Проектом звіту експертної групи «Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми «Облік і оподаткування» (ID 39698), рівень вищої освіти – молодший бакалавр, спеціальність – 071 «Облік і оподаткування».

Експертний висновок висвітлює стан розроблення й провадження освітньої діяльності за освітньою програмою, а **частина наданих рекомендацій щодо вдосконалення освітньої програми «Облік і оподаткування», дійсно, є конструктивними.**

Група забезпечення ОП візьме до уваги всі пропозиції з удосконалення освітньої програми, надані експертною групою. Усі рекомендації будуть розглянуті та враховані належним чином.

Разом з цим, поважаючи незалежність експертної групи (ЕГ) та визнаючи високий організаційний рівень її роботи під час акредитаційної експертизи, на думку керівництва та групи забезпечення ОП університету, **окремі положення Звіту ЕГ недостатньо повно відображають діючі механізми реалізації освітньої програми «Облік і оподаткування» у Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (далі – ХАІ), не повністю враховують або взагалі не беруть до уваги всі надані для ознайомлення ЕГ матеріали. Окремі висновки і деякі трактування є суперечливими, недоведеними та необґрунтованими відповідними фактами.**

Тож щодо зауважень і оцінок по критеріях:

Критерій 1.

У слабких сторонах ОП ЕГ, зокрема, означено, що *«виявлено обмежену кількість наданих рецензій стейкхолдерами...»*.

Відповідь. В ОП 2021 року та ОП 2022 року набору подано 4 (чотири) відгуки-рецензії від стейкхолдерів (ТОВ «Горизонт»; ДП «Харківський машинобудівний завод «ФЕД»; ДП «Zeelandia»; Головне управління ДФС у Харківській області). Виходячи з того, що, по-перше, відповідні стейкхолдери представлені як суб'єктами господарювання, так і установами, що контролюють якість обліково-податкової діяльності, всі стейкхолдери є вагомими представниками бізнес-спільноти Харківського регіону, ґрунтовною базою щодо можливостей надання практичних навичок для здобувачів, по-друге, ані з боку Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – НА), ані з боку МОН України ще не існує затверджених нормативів щодо саме кількості стейкхолдерів для окремої ОП. Вважаємо, що наведена кількість для ОП початкового (короткого) циклу вищої освіти є обґрунтованою з точки зору можливостей забезпечення фахових компетентностей та достатньою з точки зору їх кількості.

ЕГ *«Рекомендовано збільшити кількість стейкхолдерів, зокрема, в частині включення представників ЗВО та підприємств аерокосмічної і машинобудівної галузей ...»*.

Серед наведених стейкхолдерів представлено ДП «Харківський машинобудівний завод «ФЕД» <https://clarity-project.info/tenderer/14310052>, сферою діяльності якого саме і є аерокосмічна та машинобудівна галузі. Основний вид діяльності зазначений в Статуті: 30.30 «Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування».

Критерій 2.

Підкритерій 2.1.

ЕГ означено: *«...Таким чином, обсяг вибіркового навчальних дисциплін (31,7 %) перевищує їхній необхідний обсяг, встановлений законодавством (25 %)»*

Відповідь. Для спеціальності 071 «Облік і оподаткування» початкового (короткого) циклу вищої освіти на час проведення акредитації Стандарт вищої освіти не затверджено. Тому вираз ЕГ *«встановлений законодавством (25 %)»* не є коректним. Проте, на ОП повністю дотримано вимоги: 1) до обсягу програми визначені статтею 5 Закону України «Про вищу освіту»; 2) «Положення про забезпечення права студентів на вибір навчальних дисциплін і порядок формування індивідуального навчального плану студента в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»», введеному в дію 25 березня 2021 р. п. 1.6 «Положення» містить вимогу – «Обсяг вибіркового навчальних дисциплін має становити **не менше**

25 % від загального обсягу кредитів ЄКТС», що повністю відповідає реалізованій в ОП практиці. «Положенням» визначено мінімальний, а не максимальний відсотковий рівень обсягу вибірових компонент. Саме завдяки значній кількості вибірових компонент на ОП реалізується можливість побудови індивідуальної траєкторії навчання здобувачів та прояву їхньої власної ініціативи щодо подальшої професійної та соціальної реалізації серед широкого кола вибірових можливостей.

Підкритерій 2.2.

ЕГ : «...В той же час, ОК ОП, не складають логічну взаємопов'язану систему ОК та в сукупності не дозволяють досягти частини заявлених цілей та ПРН. Так, виходячи з структурно-логічної схеми ОП та навчального плану ОП визначено, що ключовий предмет – “Бухгалтерський облік” починає вивчатись лише у останньому 4-му семестрі».

Відповідь. Обов'язкова компонента (ОК) «Бухгалтерський облік» розміщена в 4 семестрі виходячи з того, що, по-перше, курс бухгалтерського обліку систематизує отримані на попередніх обов'язкових освітніх компонентах загальноекономічні та фахові компетентності. Згідно з силабусом ОК «Бухгалтерський облік» [https://khai.edu/assets/files/robochi-programi/071/molodshij-bakalavr/ok-13-buhgalterskij-oblik\(1\).pdf](https://khai.edu/assets/files/robochi-programi/071/molodshij-bakalavr/ok-13-buhgalterskij-oblik(1).pdf) для опанування курсу необхідно мати базову підготовку (пререквізити) із курсів «Статистика», «Політична економія». Саме в такій послідовності реалізовано можливість попередньої обізнаності здобувача з видами господарської діяльності, їх контролем, сутністю та видами основних засобів, амортизацією тощо задля того, щоб на ОК «Бухгалтерський облік» здобувачі вже мали можливість опанувати сутність, види і методи бухгалтерського обліку, формуванням бухгалтерських проводок, нараховування заробітної плати, сплати податків тощо. По-друге, для розуміння основних навичок бухгалтерського обліку необхідним є попереднє ознайомлення з основними складовими виробничого, обліково-аналітичного процесів, основами існуючої фінансово-податкової звітності на підприємстві, що забезпечується попереднім проходженням навчальної практики (ОК14 «Навчальна практика») у 2 семестрі перед опануванням ОК «Бухгалтерський облік» (4 семестр). По-третє, беручи до уваги досвід розміщення ОК «Бухгалтерський облік» в 2 семестрі (ОП 2021), отримані рекомендації стейкхолдерів та здобувачів, група забезпечення ОП дійшла до висновку про необхідність оновлення ОП 2022 саме шляхом перенесення ОК «Бухгалтерський облік» в 4 семестр, а ОК «Навчальна практика» у 2 семестр. Про таке рішення та його аргументування членам ЕГ було повідомлено під час проведення відповідного інтерв'ювання групи забезпечення, розробників ОП. Однак відповідні пояснення членами ЕГ не було прийнято та включено до Звіту. По-четверте, незрозумілим лишається акцентування уваги саме на ОК «Бухгалтерський облік» та визначенням членами ЕГ її ролі як «ключового предмета», тоді як саме для початкового рівня вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» в ОП запроваджено, зокрема обов'язкові ОК «Основи оподаткування», «Контроль та ревізія», «Податкова система». Проте, ані нормативними актами НА чи МОН

України (Стандарт вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» початкового рівня (короткого циклу) на час проведення акредитації не затверджено) не означено нормативів щодо розміщення ОК у тому чи іншому семестрі, це питання відноситься виключно до компетенції ЗВО, що базується на його автономії (п. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту»).

Базуючись на позиції автономності функціонування ЗВО, наявності значного практичного досвіду групи забезпечення ОП, вважаємо розміщення ОК «Бухгалтерський облік» в 4 семестрі логічним та аргументованим. Думку ЕГ, наведену в Звіті, щодо недоречності розміщення «ключового предмета» – «Бухгалтерський облік» в 4 семестрі вважаємо суто суб'єктивною та фахово не обґрунтованою за відсутності Стандарту проведення освітньої діяльності для відповідного рівня та спеціальності.

ЕГ: «...При цьому інші ОК, вивчення яких повинно базуватись на базових облікових знаннях - "Основи оподаткування" та "Контроль і ревізія", вивчаються у 1-му та 3-му семестрах відповідно».

Відповідь. Метою опанування ОК «Основи оподаткування» (наведено в силабусі <https://195.88.72.94/assets/files/robochi-programi/071/molodshij-bakalavr/ok-04-osnovi-opodatkuvannya.pdf>) є формування у студентів правильного розуміння закономірностей у сфері податкових відносин держави та розкриття способів використання цих закономірностей у практиці податкової роботи, висвітлення ролі і значення податкової політики в процесі економічного розвитку, навчити вільно орієнтуватись у відповідному законодавстві та застосовувати отримані знання на практиці, що не передбачає наявності фахових компетентностей бухгалтерського профілю.

Завдання ОК: 1) навчити студентів правильно розуміти закономірності у сфері податкових відносин держави; 2) розкрити способи використання цих закономірностей у практиці податкової роботи, що досягається шляхом розкриття структурних елементів суто ОК «Основи оподаткування».

Метою опанування ОК «Контроль і ревізія» (наведено в силабусі <https://195.88.72.94/assets/files/robochi-programi/071/molodshij-bakalavr/ok-06-kontrol-i-reviziya.pdf>) є формування знань і практичних навичок з контрольно-ревізійної роботи в галузі фінансово-господарської діяльності підприємства (організації). Завдання: вивчення теоретичних засад організації контролю та ревізії в Україні, методики і техніки контрольно-ревізійної роботи в організаціях різних форм власності. Наведене досягається суто шляхом розкриття структурних елементів ОК «Контроль і ревізія», зокрема й запропонованої в курсі профільно-облікової тематики «Тема 10. Ревізія стану бухгалтерського обліку і звітності».

Порядок викладення окремих ОК розробляється в межах відповідної ОП, базуючись на логічній послідовності опанування загальних та фахових компетентностей. Відповідна послідовність побудови чіткої логічної траєкторії опанування здобувачами загальних компетентностей (ЗК), фахових компетентностей (ФК) та програмних результатів навчання (ПРН) здійснювалась

завдяки орієнтації на можливості і бажання здобувачів отримати певні навички, практичний досвід викладачів щодо викладання відповідних ОК, що повністю витримано й враховано.

Саме тому твердження ЕГ щодо необхідності спиратися на базові облікові знання для інших ОК, що передують ОК «Бухгалтерському обліку», не є аргументованим, а є суб'єктивною думкою експертів.

ЕГ : *«Оскільки всі дисципліни вільного вибору обираються на 1-3 курсі, то здобувач навіть теоретично не може обрати жодну облікову дисципліну або дисципліну податкового спрямування (мікро- рівень), оскільки не володіє базовими основами обліку.»*

Відповідь. Для вибору будь-якої вибіркової дисципліни здобувач не обов'язково має вже володіти базовими основами обліку. Вибіркові категорії спрямовані саме на вільний вибір як професійно спрямованих дисциплін, так і тих, що реалізують Soft skills.

Специфіка та особливості початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти є аргументованою необхідністю реалізації широкого кола ОК, що забезпечують опанування спочатку загальноекономічних здібностей у здобувачів. На ОП це, зокрема, «Політична економія», «Статистика», «Мікроекономіка», «Маркетинг», «Фінанси», на яких базується подальша можливість досягнення розв'язання типових спеціалізованих завдань за рахунок опанування фахових обов'язкових ОК: «Основи оподаткування», «Податкова система», «Контроль і ревізія», «Бухгалтерський облік», «Навчальна практика».

Звертаємо увагу, що підготовка на ОП ведеться саме на початковому (короткому циклі) рівні вищої освіти, що зокрема й передбачає важливість врахування ролі гуманітарної складової у формуванні фахових компетентностей. Саме тому під час розроблення ОП групою забезпечення ОП прийнято свідоме рішення не нехтувати вагомістю гуманітарної складової та надати здобувачам можливість вибирати відповіді ОК. Такий підхід забезпечує досягнення як здатності до гнучкого мислення та компетентного застосування економічних знань, так і здатності до розв'язування типових спеціалізованих завдань у певній галузі професійної діяльності.

ЕГ : *«Незрозумілим є зв'язок ОК “Основи аерокосмічної галузі” з ОК “Бухгалтерський облік”, який передбачає вивчення теорії, а не певних галузевих особливостей даної сфери.»*

Відповідь. Зв'язок ОК «Основи аерокосмічної техніки» з ОК «Бухгалтерський облік» є логічним, обґрунтованим та безпосереднім, оскільки всі методики бухгалтерського обліку та облікові інструменти аналізу господарської діяльності в ОК «Бухгалтерський облік» досліджуються на підставі бухгалтерської та фінансової звітності ДП «Харківський машинобудівний завод «ФЕД», сферою діяльності якого і є аерокосмічна та аеротехнічна галузі. Отже, спочатку здобувачі в 2 семестрі опановують основні аспекти специфіки діяльності в аерокосмічній галузі, а вже в 4 семестрі на

підставі здобутих фахових знань долучаються до аналізу діяльності профільних підприємств. Про що під час співбесід з членами ЕГ і було зазначено.

Саме ОК «Основи аерокосмічної техніки» є унікальністю зв'язку ОП з стратегією розвитку та місією функціонування ХАІ. Тому, базуючись на відповідній ОК, ОП спеціальності 071 забезпечує профільність та фахову належність облікової та податково-аналітичної діяльності для потреб підприємств регіону.

Також, звертаємо увагу, що *«Стратегія розвитку ЗВО» містить бачення його розбудови, у тому числі й шляхом створення «інноваційного закладу вищої освіти, орієнтованого на всебічний розвиток аерокосмічної галузі».* А цінностями, які реалізуються ХАІ при здійсненні його діяльності, є національна свідомість; колегіальність та повага до людської гідності; верховенство права; протидія дискримінації; академічна свобода, які мають безпосереднє відношення до гуманітарної сфери. Також це знайшло своє втілення в таких частинах Стратегії розвитку ХАІ, як виклики (реформування моделі державного управління стратегічно важливими галузями та підприємствами), стратегічні напрями (цільова підготовка фахівців в галузях державного управління для розроблення та забезпечення реалізації дієвих реформ в аерокосмічній галузі України) (<https://khai.edu.ua/university/universitet-sogodni2/strategiya-rozvitku-universitetu/>).

На думку керівництва ХАІ та групи забезпечення ОП, усе це, окрім додатково наведеного у відомостях самоаналізу, обумовлює потребу в розвитку у ЗВО обліково-аналітичного напрямку підготовки фахівців рівня молодшого бакалавра для сфер авіації, машинобудування та суміжних галузей. Таким чином, *є підстави оцінити висновки ЕГ щодо підкритерію 2.2 стосовно логічної взаємозв'язаної системи та можливості досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання як таких, що не базуються на достатній сукупності конкретних фактів, а переважно демонструють власну, суб'єктивну і упереджену позицію ЕГ.*

ЕГ: «.... викладач ОК “Інформатика в бізнес-середовищі” І. О. Трофименко під час резервної онлайн-зустрічі безпосередньо зазначила, що питання обліку в системі “Парус” нею розглядалися лише на одному із занять і лише оглядово, хоча цей ОК, виходячи з матриці відповідності, повинен забезпечувати досягнення ПРН 4 та ПРН 11...»

Відповідь. Не суперечить можливості опанування на відповідному рівні визначених ПРН4 та ПРН11. В ОП означені ПРН4 та ПРН11 забезпечуються не лише ОК2 «Інформатика в бізнес-середовищі», а ще й ОК 13 «Бухгалтерський облік» та ОК «Навчальна практика» (що наведено в Матриці відповідності ОК ПРН), де також використовуються відповідні інформаційні технології та системи залежно від специфіки поставленого завдання.

ЕГ «... Для забезпечення повного досягнення визначених в ОП ПРН мають бути впроваджені ОК, які б безпосередньо стосувались вивчення комп'ютерних та інформаційних систем і технологій обліку, бухгалтерської та податкової звітності, економічного аналізу діяльності підприємств,

аудиту, фінансового та управлінського обліку, та мають бути розташовані у відповідній логічній послідовності».

Відповідь. ПРН7 та ПРН9 в ракурсі складання обліково-податкової звітності суб'єктів господарювання забезпечується обов'язковою ОК «Податкова система» <https://khai.edu/assets/files/robochi-programi/071/molodshij-bakalavr/ok-11-podatкова-sistema.pdf> (що підтверджує матриця відповідності програмних результатів навчання (ПРН) відповідним обов'язковим компонентам ОП), де кожна тема розкриває особливості окремих податків та зборів, прив'язку їх до окремих форм звітності та гарантує вміння здобувачів їх заповнювати.

Зауваження ЕГ щодо «мають бути впроваджені додаткові ОК» вважаємо дискусійним і необґрунтованим. Оскільки наведені ПРН4, ПРН9, ПРН10, ПРН11, ПРН13, ПРН14 окрім ОК 14 «Навчальна практика» і ОК 13 «Бухгалтерський облік» забезпечуються: ПРН4 забезпечується ОК2 «Інформатика в бізнес-середовищі»; ПРН9 – ОК4 «Основи оподаткування», ОК6 «Контроль і ревізія», ОК9 «Основи авіакосмічної техніки», ОК11 «Податкова система»; ПРН10 – ОК3 «Політична економія», ОК6 «Контроль і ревізія», ОК7 «Самоменеджмент»; ПРН11 – ОК2 «Інформатика в бізнес-середовищі», ОК15 «Комплексний кваліфікаційний іспит»; ПРН13 – ОК6 «Контроль і ревізія», ОК11 «Податкова система», ОК15 «Комплексний кваліфікаційний іспит»; ПРН14 – ОК3 «Політична економія», ОК4 «Основи оподаткування», ОК7 «Самоменеджмент», ОК8 «Маркетинг», ОК10 «Мікроекономіка», ОК12 «Фінанси», ОК15 «Комплексний кваліфікаційний іспит».

Забезпечення «повних поглиблених знань та ПРН» стосовно рекомендованого експертами управлінського та фінансового обліку на початковому освітньому рівні спеціальності 071 «Облік і оподаткування» не передбачено.

Наведених в ОП ПРН достатньо для здобуття придатності до **працевлаштування згідно з фахом** 3433 – бухгалтер; 4121 – обліковець з реєстрації бухгалтерських даних; 2411.2 – консультант з податків і зборів; 3442 – ревізор-інспектор податковий (згідно з Національним класифікатором професій ДК 003:2010). Факт підтверджено випускниками відповідної ОП 2022 року, частина яких працевлаштована в сферах економічної діяльності, а частина з них продовжує навчання на наступному першому (бакалаврському) рівні вищої освіти в ХАІ, на що й спрямовано підготовка у цього рівня освіти та означено за мету в ОП початкового рівня вищої освіти.

Вимога включати до змісту ОП інші ОК, за умови відсутності Стандарту освіти відповідного рівня освіти, на думку групи забезпечення ОП, носить рекомендаційний характер, а не факт констатації істотного недоліку ОП, що є певним втручанням у автономію ЗВО.

Підкритерій 2.3.

Відповідь. Стосовно зауваження щодо детального вивчення в ОК 4 «Основи оподаткування» питання оподаткування діяльності підприємств категорично не погоджуємося. Оскільки таке коло питань щодо оподаткування саме діяльності підприємств не передбачено тематикою ОК4 «Основи оподаткування», а запропоновані аспекти фахових питань повністю розкриті в ОК11 «Податкова система» <https://khai.edu/assets/files/robochi-programi/071/molodshij-bakalavr/ok-11-podatкова-sistema.pdf> та ОК6 «Контроль і ревізія» <https://khai.edu/assets/files/robochi-programi/071/molodshij-bakalavr/ok-06-kontrol-i-reviziya.pdf>.

Стосовно «несучасності і невідповідності вимогам часу ОК6 «Контроль і ревізія» та незабезпечення досягнення визначених ПРН» слід категорично спростувати суб'єктивну точку зору експертів, бо ОП має назву «Облік та оподаткування», що не передбачає поглибленого вивчення дисциплін аудиторського профілю та опанування знань саме з аудиту. Реалізована ОК «Контроль і ревізія» надає розгалужені знання, в тому числі й проведення аудиторських процедур, виходячи з того, що аудит є інструментом контролю.

Щодо твердження експерта «...зовсім незначна увага в рамках окремих ОК приділяється питанням управлінського обліку...» звертаємо увагу, що питання управлінського обліку не є метою ОП даного (початкового) освітнього рівня, а самі процедури управлінського обліку, навіть Стандартами МОН України, передбачено лише на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

Стосовно негативного трактування експертами думок, виказаних стейкхолдерами (Репутатської О.О., Підмогильного С.С.), то згідно з їх позитивними відгуками на ОП зазначено, що підготовка на цьому рівні освіти спрямована саме на підвищення професійного рівня знань та опанування більш розгалужених знань з економічного аналізу, означеного в меті ОП, яка пов'язана з можливістю вступу на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Ця мета ОП саме реалізована здобувачами в 2022 році, коли випускники ОП вступили на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти.

Із зауваженням щодо «існування недоліку незначної кількості фахових ОК обґрунтовується реалізацією в НАУ ХАІ практики запоточування здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти» слід не погодитись, а саме із негативним контекстом практики запоточування ОК.

ЕГ не доведено негативність впливу практики запоточування ОК на якість освітнього процесу та отримані знання. Оскільки проведені ректорські контрольні роботи (РКР) не виявили жодних порушень чи відхилень в якості освітнього процесу, здобутих фахових знань та навичок, передбачуваних ОП.

Підкритерій 2.4.

Стосовно зауваження щодо некоректності формування індивідуальної освітньої траєкторії категорично не погоджуємося. Оскільки значний обсяг вибірових дисциплін (31,7% від загального обсягу), наявність каталогу та анотацій вибірових дисциплін <https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/nmk/shablони-navchalnih-planiv/nabir-2022-roku/051-ekonomika-071-oblik-i-opodatkuvannya-072-finansi-bankivska-sprava-ta-strahuvannya-nabir-2022-roku/> і є підтвердженням широкої можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії. Вибіркові дисципліни не обов'язково мають передбачати фахову спеціалізацію, а саме надавати можливість здобувачам самостійно вибирати дисципліни за власним розсудом. Перелік наведених у каталозі ОК і є прикладом можливості розгалуження отриманих навичок, Soft skills та подальшої реалізації здобувачів. На час проведення акредитації не існує нормативного документа, який би регламентував обов'язковість фахової спрямованості саме вибірових компонент. Це питання стосується виключно компетенції ЗВО, що базується на його автономії (п. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту»). І **позиція НА** полягає саме в тому, що вибір має бути забезпечено із широкого кола напрямів можливої подальшої реалізації здобувача як фахівця, так і як громадянина, що й запропоновано на ОП. Проте, зазначаючи важливість подальшого професійного занурення здобувачів, на ОП така можливість передбачена (ОК «Податки та фіскальна політика») як альтернатива вибору. Кількість альтернатив вибору в окремих виборних категоріях також не регламентовано ані позицією МОН України, ані позицією Національного агентства.

Стосовно вказаних експертами непорозумінь із здобувачами щодо нерозуміння ними категорії «індивідуальна освітня траєкторія», то, по-перше, такий вибір відбувся вже на першому і на другому курсах особисто здобувачами, про що свідчать анкети вибору. А некоректне трактування слів здобувачів експертами відбувалося в умовах воєнних дій, відключення електроенергії та постійної повітряної тривоги, коли дистанційне опитування, непостійність зв'язку й могли призвести до таких непорозумінь і трактувань відповіді здобувачів. По-друге, виходячи з того, що експертам не доведено, яким чином запоточування ОК впливає на якість освітнього процесу та саме відсутність облікових знань й недостатність професійних навичок з ОК «Бухгалтерський облік» у здобувачів, вважаємо, що вищевказані РКР довели, що комплектування вибірових дисциплін є таким, що забезпечує індивідуальну освітню траєкторію.

Підкритерій 2.5.

Вважаємо, що зауваження ЕГ: «...В цілому ЕГ констатує, що проходження навчальної практики дозволяє здобувачам початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти частково здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності, однак не дозволяє забезпечити повноцінного досягнення фахових ПРН через відсутність облікових знань на момент її проходження» та позиція ЕГ щодо «відсутності облікових знань на

момент її проходження» є необґрунтованими, неаргументованими та недоведеними, бо, як правильно зауважено ЕГ, практика проходила в умовах активних військових дій в Харківській області, коли більшість підприємств було переміщено в інші регіони, а доступ на їхню територію був обмежений. Тому групою забезпечення ОП було прийнято рішення про проходження практики на кафедрі у межах затвердженої науково-дослідної тематики кафедри «Обліково-фінансовий механізм інноваційної взаємодії суб'єктів господарювання в контексті економіки знань та соціально-поведінкових обмежень», 2021-2023 рр, (номер дер. реєстрація 0121U108324), у межах другого етапу: «Адаптація обліково-фінансового механізму інноваційної взаємодії різнорідних за соціально-економічними інтересами суб'єктів господарювання відповідно до глобальних викликів соціально-поведінкових обмежень та умов трансформації економіки знань», що виконувалася на підставі оприлюдненої фінансово-економічної звітності та статистичної інформації підприємств Харківського регіону. Виходячи з цього, слід констатувати, що означені ПРН з облікових знань на момент проходження практики було досягнуто, а набуття прикладних навичок щодо адаптації сучасних досліджень з облікової тематики було підтверджено власними публікаціями здобувачів та отриманими сертифікатами про виступ на конференціях.

Підкритерій 2.7.

Вважаємо ключовою позицією щодо негативного оцінювання ОП за критерієм 2 є саме відсутність Стандарту МОН України для початкового рівня вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Відсутність стандарту породжує низку необґрунтованих суб'єктивних трактувань освітнього процесу, формування освітніх компонент програми та некоректне нав'язування думок експертної групи стосовно сутності освітньої ОП, її структурно-логічної схеми і процесу формування індивідуальної освітньої траєкторії. Слід зауважити, що при формування ОП група забезпечення виходила із власного багаторічного досвіду надання освітніх послуг за даним напрямом та спеціальністю, враховуючи значний практичний та науковий досвід гаранта та групи забезпечення, а також постійного процесу стажування, отримання та перейняття досвіду кращих освітніх та наукових установ України та Європи.

Підкритерій 2.9.

Стосовно однозначного трактування позицій ЕГ щодо підготовки здобувачів освіти за дуальною формою як такої, що не проводилась, то слід прокоментувати: 1) в умовах активних бойових дій в Харківській області можна вважати знущенням відправленням здобувачів на навчання та проходження практики на підприємства, з якими укладено угоди про дуальну освіту НАУ ХАІ та які неодноразово ставали об'єктами обстрілів; 2) з грудня 2021 року на рівні ректорату, деканату та кафедри проводилися перемовини і ІТ-компанією CS щодо інтегрування ОП до форм дуальної освіти у межах напрямів, які є сферою діяльності компанії (розроблення нових цифрових обліково-аналітичних

платформ). У лютому 2022 р. відбувався процес погодження угод щодо їх остаточного укладання і чому завадив початок війни 24.02.2022 р.

В університеті запроваджено дуальну форму здобуття освіти, що регламентується Положенням «Про дуальну форму здобуття освіти в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», затвердженим Вченою радою університету протокол № 4 від 25 листопада 2020 року (<http://surl.li/aaedv>). Університет вже має досвід реалізації дуальної форми здобуття освіти (випуск фахівців разом із ПАТ «ФЕД» <https://khai.edu/ua/news/karernij-start-i-dualna-osvita-mizh-hai-ta-at-fed/>), тому наразі група забезпечення ОП здійснює перемовини щодо залучення здобувачів даної ОП до дуальної форми здобуття освіти.

Висловлюючи подяку ЕГ за ретельне оцінювання ОП за критерієм 2, викладену позитивну оцінку здійснення освітнього процесу за ОП разом з тим, беручи до уваги вищевикладені *підстави, можна запропонувати перегляд оцінки за критерієм з урахуванням наведених у цьому документі заперечень та пояснень, що дозволить покращити* цей критерій на більш об'єктивну високу оцінку.

Критерій 6. Людські ресурси

Підкритерій 6.1

Калінеску Т. В.

Стосовно зауваження ЕГ, що «уедостатньо корелюють з ОК «Контроль і ревізія» праці проф. Т. В. Калінеску («Estimation of Conditions the Realizations of Democratic Mechanisms the Transformation of Society: Tearing Away and Social Dialog» та «Diagnostics of Tearing away the Democratic Mechanisms of Socio-Economic Development and Adjusting of Social Dialogue in Societ»), які не відповідають специфіці спеціальності, за якою викладається дисципліна і не відображають предметну область ОК «Контроль і ревізія»? слід категорично не погодитися. Оскільки відповідне виривання однієї праці із всього переліку праць, наведених в Додатку 2 «Самоаналізу» до ОП? є некоректним. Сутність цієї наукової статті зводиться до появи явища відторгнення будь-якого суб'єкта господарювання, яке проявляється у вигляді таких негативних явищ, як крадіжка, привласнення державних коштів, ухилення від оподаткування, недостовірне розкриття інформації в обліку матеріальних цінностей, трудових ресурсів і їх сфер діяльності, що, безпосередньо стосується тематики ОК «Контроль та ревізія». І саме виявлення цих фактів є основною метою контрольно-ревізійної роботи.

Окрім зазначеної праці, існує ще перелік праць проф. Калінеску Т. В. стосовно обліку та оподаткування, зокрема ОК «Контроль та ревізія» наведено у Додатку 2 «Самоаналізу» до ОП, та у профілі <https://scholar.google.com.ua/citations?user=-zRYwrcAAAAJ&hl=ru>

Татар М. С.

Зауваження ЕГ стосовно того, що у Татар М.С. «...публікації з обліку відсутні...» є некоректними, оскільки у Додатку 2 «Самоаналізу» ОП наведено, зокрема: 1) Татар М. С., Мозгова А. О. «Обліково-аналітичний інструментарій управління оборотним капіталом підприємств в умовах глобальних викликів». Часопис економічних реформ. – 2021. – №4 (44). – С. 52–61; 2) Татар М. С., Ванярха Г. М. «Облік і аудит доходів і витрат підприємств в умовах глобальних викликів». Часопис економічних реформ. – 2020. – № 4 (40). – С. 67 –75; 3) Татар М.С., Гребенікова О.В., Заболотна А.О. «Удосконалення процедури аналізу і аудиту фінансових результатів підприємств в умовах глобальних викликів» // Інфраструктура ринку. 2021. С. 184-190. №62/2021. <http://www.market-infr.od.ua/uk/62-2021>; 4) Татар М.С., Карацева Н.З. «Виявлення євроінтеграційних факторів впливу на розвиток фінансів та обліку суб'єктів господарювання» // Детермінанти розвитку фінансів та обліку суб'єктів господарювання в умовах кризи [Текст]: монографія / А. О. Алексеева, О. А. Бабушкін, А. Л. Берднікова та ін., за наук. Ред. Т. В. Калінеску. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. С. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2020. – С. 32-39. 5) Татар М.С. Облік і звітність в оподаткуванні [Текст]: навч. Посіб. / М. С. Татар. – Харків : Нац. Аерокосм. Ун-т ім. М. С. Жуковського «Харків. Авіац. Ін-т», 2018. – 124 с. 6) Татар М.С. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / М. С. Татар. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. С. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2021. – 200 с.

Зауваження ЕГ «У доцентів В. Л. Петрик, І. О. Самойленко та Т. Ю. Можевенко закінчився 5 річний період дії сертифікатів про підвищення кваліфікації» не відповідає дійсності.

І. О. Самойленко – доктор економічних наук. Наукова спеціальність економіка та управління національним господарством. Тема дисертації «Теоретико-методологічні засади формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки». Диплом ДД 008179 від **05.03.2019** р. Захист докторської роботи прирівнюється до підвищення кваліфікації та дійсний до **05.03.2024** року.

Т. Ю. Можевенко – Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського «ХАІ», свідоцтво про підвищення кваліфікації, ПК 02066769/000525-18 від 21.12.2018 р. Термін дії підвищення кваліфікації до **21.12.2023** року.

В. Л. Петрик – Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського «ХАІ», свідоцтво про підвищення кваліфікації, ПК 02066769/000744-20 від 31.12.2020 року. Термін дії підвищення кваліфікації до **31.12.2025** року.

Підкритерій 6.3.

Стосовно зауваження ЕГ: «... Хоча заступник директора з економіки та фінансів ДП «Харківський машинобудівний завод «ФЕД» О. О. Репутацька

не підтвердила факт надання відгуку, який за її підписом представлений у відомостях самооцінювання. Роботодавці підтвердили факт їх залучення до обговорення ОП та зацікавленість у підготовці молодших бакалаврів саме за цією спеціальністю....» хочемо підкреслити той факт, що опитування стейкхолдерів проходило під час повітряної тривоги. Репутацька О.О. перебувала у підвальному приміщенні, що викликало перебої у мобільному зв'язку. Якщо дійсно ЕГ мала сумнів щодо підтвердження правдивості підпису Репутацької О.О. на відгуку-рецензії, то могла б запросити її на резервну зустріч, але цього не відбулося, і у проєкті звіту це було вказано як недолік. Наразі такий підпис можна перевірити будь-яким способом, наприклад, запросивши Репутацьку О.О. за засідання GER (НА).

Підкритерій 6.4.

ЕГ: «В ході зустрічі з фокус-групою здобувачів освіти і випускників жоден з представників не зміг пригадати фактів проведення аудиторних занять професіоналами-практиками. На зустрічі зі стейкхолдерами аудитор-практик В. Шевчук підтвердила проведення лекції в жовтні 2022 року».

Стосовно «не підтвердження фокус-групою здобувачів» проведення заняття із залученням практиків, то така ситуація, можливо, мала місце, виходячи із несприятливої атмосфери проведення співбесіди (*більш схожої на допит*) та простого нерозуміння здобувачами питання, яке ставилося членами ЕГ. Оскільки усі із запрошених здобувачів на інтерв'ювання (І. Є. Тихонова, А. М. Сокол, Д. О. Коваленко) знаходяться у Харківській області і мають перманентні проблеми із стійкістю та якістю мобільного зв'язку, але не зважаючи на це були присутні на відповідному занятті, яке було проведено (13 жовтня 2022 року), що й підтверджено аудитором-практиком В. Шевчук. Додаткові докази його проведення зафіксовані в архівних даних на освітній платформі Mentor. **Тому наполегливо просимо Національне агентство не брати до уваги відповідне зауваження ЕГ, оскільки факт проведення заняття з практиком дійсно існує і може бути доведено будь-яким способом.**

Звертаємо увагу Національного агентства на те, що **всі п'ять** запланованих згідно з розкладом **співбесід та інтерв'ювань** було перенесено на другий день акредитації (18.10.2022). Спочатку з ініціативи членів ЕГ декілька разів їх було перенесено (на підставі повітряної тривоги на всій території України та відсутності електроенергії у деяких регіонах України), а потім перенесено та відхилено лише на дві години третього дня проведення акредитації (19.10.2022). Такі організаційні дії, безумовно, негативно позначилися на можливостях доведення власних думок та позицій груп, які забезпечують та засвідчують якість освітнього процесу на ОП.

Поважаючи незалежність експертної групи, честь та гідність експертів, високий організаційний рівень роботи ЕГ, під час акредитаційної експертизи, на жаль, не взято до уваги воєнний стан, в умовах якого відбувалась акредитація, що не дало змоги більш ретельно розглянути відповіді кожного із учасників фокус-груп та змінити негативне ставлення ЕГ до ОП.

Таким чином, просимо Вас урахувати надані пояснення та взяти до уваги вказані факти під час прийняття рішення стосовно затвердження Звіту ЕГ щодо позитивної акредитації освітньої програми «Облік і оподаткування» початого (короткого циклу) рівня вищої освіти, спеціальність – 071 «Облік і оподаткування» Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».

З повагою,

В.о. ректора

Володимир ПАВЛІКОВ